

Sažetak

METODE DJELOVANJA ORGANIZIRANOG KRIMINALITETA

1. Uvod

U posljednje vrijeme svjedoci smo pojačanog djelovanja organiziranog kriminaliteta u RH. Ubojstva, premlaćivanja, gospodarske malverzacije i korupcija, samo su neke od tema s naslovnica crnih kronika. Radi boljeg upoznavanja strune i šire javnosti potrebno je dublje razmotriti metode i načine djelovanja organiziranog kriminaliteta, ne samo u RH, jer naša zemlja nije izuzeta o globalnog funkcioniranja te pojave, već generalno sagledati način funkcioniranja.

U čemu je zapravo opasnost organiziranog kriminaliteta? U skupnom počinjenju kaznenih djela, materijalnoj šteti koja nastaje počinjenjima, organiziranosti, trajnosti, koruptivnosti ili nasilništvu. Odgovor nije jednostavan. Kroz prikaz njegovih obilježja pokušat će se odgovoriti, na ovo, kao i na pitanje što je to zapravo organizirani kriminalitet. Prema nekim autorima to je zato što se unutar kolektivnog počinjenja zločina pojavljuje masovna korupcija, što u sklopu uzrokuje raspad demokratskog ustrojstva suvremenih država. Organizirani kriminal zasigurno je najopasniji oblik kriminala jer ugrožava temelje svake države i stvara paralelne sustave vlasti to uglavnom kroz institucije države, obično preko korupcije ili zastrašivanja. Ako još znamo da se to ne zbiva javno i na način da bude svima prepoznatljivo te kao takvo od državnih institucija etiketirano kao protuzakonito, odnosno nešto protiv čega se vrijedi boriti, naprotiv, sve je tajno i duboko skriveno od tijela progona, a često i u njima samima, onda to postaje još složenije.

Organizirani kriminal djeluje poput raka, ne može ga se vidjeti i osjetilima obuhvatiti, ali opasnost raste i može ugroziti cijelo društvo. Opasnost raste postupno ali stalno, i kad jednom spoznamo simptom, obično je kasno. Stoga je i obrana od organiziranog kriminala iznimno teška te nam se katkad čini beznadnom¹.

Tako prema stajalištu najrazvijenijih država svijeta, tzv. G-7, iz 1988. god., transnacionalni kriminal nije samo prijetnja građanima i njihovim zajednicama, nego i globalna prijetnja, koja može potkopati demokratske i gospodarske temelje društva preko investiranja ilegalno stečenog novca, od međunarodnih kartela, uzrokovati korupciju, slabljenje institucija i gubitak povjerenja u vladavinu zakona. Turek² piše da nas, glede globalne sigurnosti, ne zanimaju oblici međunarodnog organiziranog kriminaliteta već samo oni koji predstavljaju globalnu ugrozu. Tu se, prije svega, podrazumijeva trgovina drogom, oružje, pranje novca, tzv. hakerski kriminal i slično, pri čemu jačanjem financijske moći organiziranog kriminala raste i njegov utjecaj na ukupna zbivanja u državi i društvu te međunarodnoj zajednici, a s tim u vezi poseban su problem države bivšega komunističkog bloka, sada u tranziciji.

Organizirani kriminal i kriminalno djelovanje zločinačke organizacije neprijeporna su opasnost za javni red, javnu (opću) sigurnost, za pravnu državu, slobodno tržište i legalnost u gospodarskom i financijskom poslovanju.³ Različiti autori navode različit broj čimbenika koji čine organizirani kriminal, no ovdje će se navesti svi oni kroz koje se on najbolje i sveobuhvatno očituje.

2. Obilježja organiziranog kriminaliteta

Organizirani kriminalitet očituje se kroz sljedeća obilježja:

1. zajedničko počinjenje kaznenih djela više osoba
2. skrb o svojim članovima
3. interni sustav sankcija
4. posebne metode djelovanja
5. raznovrsnost kriminalne djelatnosti
6. podjela kriminalnih zadaća i uloga

¹ Kovčo – Vukadin, I., Suzbijanje trgovanja ljudima, MUP, Zagreb, 2004.

² Turek, F., Sustav globalne sigurnosti: Da ili ne?!, Policija i sigurnost 3/98.

³ Bačić, F., Neki kaznenopravni aspekti problematike organiziranog kriminaliteta, HLJKPP, 1/99.

7. nasilje i zastrašivanje
8. korupcija
9. planiranje kriminalnih aktivnosti
10. trajnost
11. tajnost
12. reputacija
13. pranje novca
14. monopol poslovanja, odnosno kriminalnog djelovanja
15. gospodarski i financijski načini poslovanja
16. kriminalno poduzetništvo
17. povezanost s politikom, medijima, sudstvom i državnom upravom
18. međunarodno djelovanje
19. sukobi kriminalnih udruženja
20. javno eksponiranje nositelja organiziranog kriminaliteta
21. katalog činjenja kaznenih djela
22. specijaliziranost
23. timovi branitelja kao stalni pravni savjetnici
24. uska povezanost s oružjem
25. visoka stopa nezaposlenih među članovima
26. prekomjerno trošenje ilegalno stečenog novca.

Sva ova obilježja možemo podijeliti u nekoliko ključnih cjelina:

2. 1. Udruživanje radi činjenja kaznenih djela

Udruženje obično znači više osoba, a pod više osoba uglavnom se podrazumijevaju tri ili više. Naravno da ozbiljnija zločinačka udruženja imaju i više stotina članova, što izravno uključenih u izvršavanje kriminalnih aktivnosti, a što na platnom popisu zbog povremenog korištenja njihovih znanja ili moći tzv. vanjskih suradnika. Ukoliko se radi o više desetaka osoba, podijeljene su u grupe, porodice, po teritorijalnoj nadležnosti ili pak po zadaćama koje moraju obaviti. Takva podjela omogućuje lakše upravljanje, konspirativnost i djelotvoran nadzor nad članovima, odnosno otežava infiltraciju npr. policijskih istražitelja ili članova suprotstavljenog kriminalnog udruženja. Svi oni zajedno sudjeluju u izvršavanju kaznenih djela, kao nalogodavci, planeri, organizatori, pomagači ili izvršitelji.

Udruženje znači i svojevrsnu hijerarhijsku strukturu. Na vrhu je čelnništvo, koje možemo usporediti sa strateškim menadžmentom jer se brine o strategiji (planiranje kriminalne aktivnosti, novačenje članova, obrana) s potpunim zapovjednim ovlastima. U takvim kriminalnim udruženjima postoje tri do četiri zapovjedne razine; na svakoj je razini više vodećih osoba. Točno se zna tko je za što odgovoran i tko je komu odgovoran, a kad se hijerarhija naruši dolazi do unutarnjih sukoba. Uočen je i fenomen odvajanja kriminalnog udruženja od pukih izvršitelja kaznenih djela, što se osobito vidi po načinu izdavanja zločinačkih naloga.

Udruženje skrbi za svoje članove i njihove obitelji ako poginu ili završe u zatvoru, novčano ih pomažući, pronalazeći im posao ili uključujući u kriminalne aktivnosti kao izvor zarade.

Za neposlušne članove, posebice one koji aktivnosti izdaju policiji ili suprotstavljenom udruženju, postoji interni sustav sankcija, koji nije propisan, ali svi jasno znaju što im slijedi u slučaju neposlušnosti; a obično je riječ o vrlo rigoroznim sankcijama, sve do smaknuća.

Tako zločinačke organizacije traju, a članovi se izmjenjuju jer članstvo je prolazno, postaju bezvremenske, neprekidno se obnavljaju, posebice ako su „uspješne“.

2.2. Sofisticirane metode djelovanja

Organizirani kriminal razvio je posebne metode djelovanja. Najpoznatije su svakako korupcija, nasilje i zastrašivanje, koje se primjenjuju za ostvarivanje kriminalne dobiti, nadzor područja ili tržišta, samozaštitu članstva i organizacije, rješavanje nastalih sporova, odnosno ostvarivanje svojih kriminalnih ciljeva. Korupcija je najopasnija metoda organiziranog kriminala jer se povezuje s najvišim političkim i državnim, pa i sudskim vrhom. Kombinacija tih dviju metoda, korupcije i sile, onemogućuje vođenje istražnih postupaka, pravednih i brzih sudskih postupaka, odnosno otupljuje oštrice tijela progona osloncem na korumpirane državne službenike i nositelje vlasti, što državu čini nedjelotvornom u suzbijanju organiziranog kriminala. Ovisno o stupnju razvijenosti, pojedine kriminalne organizacije, primjenjuje se korupcija ili nasilje. Niži stupanj razvijenosti, odnosno početni stadij djelovanja kriminalne organizacije, dok se još nisu stekle korupcijske pozicije u tijelima vlasti i prvotna akumulacija kapitala, daje prednost nasilnim metodama, pred podmićivanjem.

Raznovrsnost kriminalne djelatnosti, kao jedna od metoda ove vrste kriminala, stvara teškoću u razotkrivanju organiziranosti jer zbunjuje tijela progona, budući da se jedno kriminalno udruženje pojavljuje u puno različitih kaznenih djela, koja se mogu povezati tek istraživanjem udruženja, a ne pojedinačnim istraživanjem kaznenog djela ili istraživanjem nekog od nositelja, odnosno eventualnim povezivanjem kriminalnih događaja o nekima od nositelja organiziranog kriminala. Raznovrsne kriminalne djelatnosti uglavnom su uvjetovane brzinom ostvarivosti i veličinom profita koji proizlazi iz određene kriminalne aktivnosti, malom propisanom sankcijom i slabom mogućnošću otkrivanja. Zbog svoje sposobnosti brzog prilagođavanja, kriminalne aktivnosti brzo se prebacuju s jedne na drugu, „trčeći“ za brzom ilegalnom zaradom i bježeći od tijela progona prije nego što pojedina aktivnost ili područje djelovanja budu otkriveni.

Podjela zadaća i uloga također otežava hvatanje članova organiziranog kriminala, posebice njegovih nositelja, odnosno planera i organizatora, jer obično neposredno ne sudjeluju u izvršavanju kaznenih djela. Da bi bili uhvaćeni u samom izvršenju, s neposrednim izvršiteljima, teško ih je povezati, s obzirom na više hijerarhijskih posrednika i raspoloživu komunikacijsku tehniku. Podjela uloga omogućuje konspirativnost i unutar organizacije i prema van, ostvarivanje specijaliziranosti, bolje planiranje i pripremljenost, odnosno bolju učinkovitost kriminalnih aktivnosti. Tako odvjetnici koji u izabranoj tvrtki dogovaraju ulazak kapitala, ne moraju znati za iznuđivače niti ih poznavati, iznuđivači će silom djelovati na odgovorne osobe kako bi one donijele za nositelja organiziranog kriminala pogodnu odluku.

Kaže se da je dobar plan pola obavljenog posla. Tako je i pri planiranju kriminalnih aktivnosti. I tu se organizirani kriminal poslužio općim uzusima poslovnog ponašanja. Kriminalne aktivnosti planiraju se dugoročno, na temelju analize i procjene vjerojatnosti minimalnog rizika i što većeg ilegalnog profita. Planiraju se i u svakim kriminalnim aktivnostima posebno, prije svega dogovorenim podjelom uloga i pripremom izvršenja. Naravno, nema pismenih tragova, već se sve dogovara usmeno, često preko posrednika ili u šiframa (slengovima) poznatim samo osobama koje se njima služe.

Tajnost članova, posebice onih u pravosudnim i državnim institucijama, kriminalnih aktivnosti, planiranih djelatnosti, vremena izvršenja, ulaganja u legalne poslove, kanali kolanja ilegalne robe, čini kriminalno udruženje održivim. Što je konspiracija veća, to je manja mogućnost da će organizacija i njezine djelatnosti biti otkrivene. Osnovna je metoda u kriminalnim krugovima držati usta zatvorena. Koliko se drži do tajnosti pokazuje i spoznaja da se čim nekog od članova uhititi policija, odmah stavlja na distancu, dok se ne provjeri je li što policiji rekao o svojim ili kriminalnim djelatnostima drugih članova. Ako se utvrdi da jest, obično se primjenjuje interni sustav sankcije, što se uglavnom temelji na osnovnoj metodi – sili. Zato je ova vrsta kriminala duboko uronjena u tamnu zonu, s velikom brojkom počinjenih, a neprijavljenih kaznenih djela. To je tako jer žrtve najčešće ne prijavljuju počinitelje zbog sudioništva (korupcija, prostitucija) ili zbog straha (iznuda, otmica, ucjena). U slučajevima krivotvorenja, utaje poreza, financijskih prijevара, nema klasičnih žrtava, odnosno žrtva je državni proračun, pa prijavljivanje ovisi o učinkovitosti tijela državne vlasti, o čijoj učinkovitosti ovisi i percepcija javnosti o stanju organiziranog kriminala u pojedinoj državi.

Reputacija koja se stječe djelovanjem kriminalnog udruženja, kao pouzdanog, povjerljivog i neumitnog izvršitelja svih zacrtanih planova i nauma, što zapravo predstavlja njegovu moć, pomaže u budućim kriminalnim aktivnostima, odnosno sklapanju poslova.

Katalog činjenja kaznenih djela kojima pribjegavaju nositelji organiziranog kriminaliteta temelji se na visokoj dobiti i malim sankcijama, i to: zloporaba droga; krijumčarenje oružja, visokotarifne robe (duhan, kava, nafta), zlata, dragog kamenja, umjetnina, vozila; iznuda, otmice, naručena ubojstva, oružana razbojništva, korupcija, kockanje, prijevare u gospodarskom i financijskom poslovanju, pranje ilegalno stečenog novca; organiziranje ilegalnih migracija, prostitucije, trgovine ljudima, dječje pornografije, pedofilije; krivotvorenje novca, vrijednosnih papira čekova, kartica; utaja poreza, povreda autorskih prava i intelektualnog vlasništva, kompjutorski i ekološki kriminal i druge ilegalne aktivnosti **visoke dobiti**.

Timovi branitelja kao pravni savjetnici stalno su na raspolaganju nositeljima organiziranog kriminala za slučajeve uhićenja članova, kada često nose i poruke u zatvor, ili pri planiranju pojedinih aktivnosti ili sklapanju poslova. Odvjetnici uglavnom znaju čime se takvi njihovi klijenti bave, ali zbog dobre zarade koju ostvaruju u poslovanju s njima prelaze preko toga, o tim poslovima šute i zapravo ih podupiru, pa ih se često smatra dijelom „obitelji“. Kada jednom uđu u poslovanja kriminalnih udruženja, teško više iz njih mogu izaći.

Sukobi kriminalnih udruženja uglavnom se događaju zbog zaštite prostora ili grane ilegalnog poslovanja. Oni često znaju biti vrlo brutalni i surovi, uz obveznu primjenu oružja, eksploziva, premlaćivanja, zastrašivanja, prijetnji, podmetanja požara, pa sve do naručenih ubojstava. Ti sukobi katkad traju godinama ili dok ne bude više mrtvih na svim stranama, kada se obično strasti ohlade i, zbog komocije drugih članova, koji ne žele gubiti profit, sklapaju se dogovori o nenapadanju i podjeli teritorija, odnosno interesu poslovanja, ili pak o zajedničkoj podjeli kriminalne dobiti, ovisno o tomu zbog čega je sukob izbio.

Oružje je osnovni alat članova kriminalnih udruženja, a njegovo korištenje temeljna metoda za postizane ciljeva organiziranog kriminala i zadržavanje ilegalno stečene dobiti. Bez obzira na to što se novije metode ove vrste kriminala sve više temelje na nenasilnom ostvarivanju ilegalne dobiti (kompjutorski kriminal, stečajevi, prenamjena zemljišta), oružje i nasilje još su uvijek potrebni, ako ne kao osnovna onda kao potporna metoda, odnosno posljednja metoda uvjeravanja.

Specijaliziranost i profesionalnost članova kriminalnih udruženja očituje se kroz podjelu uloga pri izvršavanju kriminalnih radnji, odnosno bavljenjem pojedinom vrstom posla u kriminalnoj organizaciji, zatim kroz stalnost bavljenja kriminalom i bez trajnog legalnog zaposlenja.

Međunarodno djelovanje značajka je suvremenog organiziranog kriminala koji u svojem razvoju i kriminalnoj djelatnosti ne poznaje granice, već svoju ilegalnu djelatnost širi na područje više država. Granicu organiziranog kriminaliteta čine potrebe, jer ako nema potreba koje je potrebno zadovoljiti, onda nema ni potrebe za postojanjem kriminalnih organizacija koje bi na nezakonite načine i nezakonitim sredstvima te potrebe ostvarivale.⁴ Često se u jednoj državi stječe ilegalni novac kriminalnim djelatnostima, a u drugoj se takav novac investira u legalne poslove jer je tako teže provjeriti njegovo podrijetlo. Kriminalna udruženja nisu opterećena granicama, ideologijama, rasnim, nacionalnim, sociološkim i drugim razlikama, pa ih ništa ne može zadržati u ostvarivanju cilja stjecanja financijske i društvene moći. Da je tomu tako pokazuju i veze koje je podzemlje na ovim prostorima uspostavilo, mnogo prije nego što su to učinila legalna tijela država koja se bave borbom protiv organiziranog kriminala, koja imaju niz ograničenja u učinkovitoj međunarodnoj suradnji na suzbijanju organiziranog kriminaliteta. Suvremeni transnacionalni organizirani kriminal koristi prednosti globalizacije, slobodne trgovine i naglog razvoja novih tehnologija za počinjenje različitih zločina i za trenutačno premještanje novca i drugih vrijednosti, što potvrđuje staru istinu kako kriminal, osobito organizirani, djeluje u svijetu bez granica.⁵ Tipična su područja djelovanja međunarodnog organiziranog kriminala:

- nedopušten promet drogom,
- nedopušten promet oružjem,
- trgovanje ljudima,
- ilegalno usvajanje djece,
- krivotvorenja međunarodnih razmjera,
- nedopuštene špekulacije novcem
- nedopušteni transfer kapitala,
- prijevani slučajevi,
- prijevare u osiguranju,
- novi oblici kriminala srodni piratstvu⁶.

Pod međunarodnim djelovanjem organiziranog kriminala podrazumijeva se djelovanje, odnosno kriminalne aktivnosti bez obzira na granice, te međunarodna suradnja između kriminalnih udruženja, iskorištavajući sve prednosti koje nose globalizacija i integracija, a osobito pogoduju novija brisanja granica, primjerice u Europskoj uniji.

2.3. Financijska moć

Osnovni je cilj stjecanje materijalne dobiti, što podrazumijeva novčana sredstva, ali i nekretnine, umjetnine, zlato, dionice i sl.. Materijalna se korist, naravno, stječe kriminalnim aktivnostima, pri čemu posebno istaknuti sposobnost kriminalnih udruženja brzom prilagođavanju općim socijalnim i gospodarskim uvjetima koji prevladavaju u okruženju njihova djelovanja, te udovoljavanju potražnji za ilegalnim dobrima ili uslugama na crnom tržištu, uz nepogrešivo pronalaženje profitabilnih područja u kojima se protupravno ostvaruje golema financijska dobit, a malen je rizik od kaznenog progona ili su propisane sankcije u usporedbi s dobiti minorne, što uzrokuje financijsku premoć nad legalnim poslovanjima i institucijama pravnog poretka.

Teži se što prije steći financijsku neovisnost i raspoloživa financijska sredstva koja služe za lagodan život članova, ali i za financiranje daljnjih aktivnosti, razvoj vlastite tehničke osnovice kupnjom zrakoplova, helikoptera, brodova, glisera, stvaranje i razvoj vlastitog informacijskog sustava te sustava zaštićenog komuniciranja, a posebice pranja tako ilegalno stečene imovine njezinim pretvaranjem u legalne poslovne tokove, što sve pridonosi samoodržavanju, razvoju, odnosno trajnosti zločinačkog udruženja. Stečena imovina dijeli se u skladu s kriminalnim ulogama, ali obično po unaprijed sklopljenom dogovoru o podjeli ili ulaganju dobiti. Glavna motivacija bavljenja ovim „poslom“ svakako je, brza i lagano ostvariva, golema financijska dobit, ključni razlog postojanja organiziranog kriminaliteta.

⁴ Karakaš, A., Organizirana kriminaliteta - med pojavom in pojmom, Revija za kriminalistiko in kriminologijo, Ljubljana, 1/96.

⁵ Zagariš, B., Report Submitted by the American National Section, ADIP, XVI International Congress of Penal Law, Washington, D. C., 1998.

⁶ Singer, M., Kovčič – Vukadin, I., Čajner – Mraović, I., Kriminologija, Globus, Zagreb, 2002.

Takva količina ilegalno stečenog novca opasnost je i za državu jer se ulaže u legalne gospodarske i financijske tokove, a da bi se to moglo provesti, dio tog novca ulaže se u podmićivanje, čime se osigurava utjecaj na državnu upravu, što u konačnici uzrokuje potpuno rastrojavanje državnih tijela i njihovo funkcioniranje.

Zločinačko udruženje čini trajnim upravo financijska moć preko koje se članovi financiraju u svom lagodnom životu, drže važne osobe na platnoj listi, plaćaju branitelji, novače novi članovi, razvijaju legalna poslovanja koja donose nove profite, a zahvaljujući svemu tome zločinačka udruženja napreduju i rastu kao uspješna poduzeća te, naravno, po potrebi povećavaju broj „zaposlenih“.

2.4. Legalni poslovi

Kako bi se ilegalno stečeni novac što prije „izgubio“, pribjegava se pranju novca, odnosno tomu da se novac što više izvrti po raznim računima i tvrtkama, u kupnjama i prodajama, da se zametne trag podrijetla i konačno uloži u neki legalan posao.

Maros⁷ piše da je pranje novca više proces nego pojedinačni čin, uz uporabu brojnih tehnika. Proces pranja novca može se podijeliti u tri faze:

- faza polaganja (placement); u ovoj se fazi sredstva iz kriminalne djelatnosti ubacuju u financijski sustav ili se kupuju razne vrijednosti. Ovo je ključna faza detekcije,
- faza ležanja (layering); u ovoj fazi težnja je peraća da kojekakvim brojnim transakcijama prikriju pravi izvor sredstava. Po svojoj veličini, učestalosti i složenosti, ovdje se obavljaju legitimne transakcije, u svrhu odvajanja sredstava od nezakonitog izvora,
- faza integracije (prožimanja, integration); ovdje peraći integriraju svoja sredstva u ekonomiju i financijski sustav, te ista sredstva miješaju s dopuštenim sredstvima, čime postižu otežanu detekciju pravog izvora novca. U ovoj se fazi donose odluke o reinvestiranju u reproduktivni ciklus kriminalne djelatnosti ili u zakonito investiranje u dopuštene djelatnosti. Dijelom se sredstva koriste za luksuz i osobne potrebe pripadnika kriminalnog miljea.

Faze se u načelu preklapaju i u svima se fazama prljavi novac miješa sa zakonito stečenim, katkad se pokoja faza preskače, sve ovisno o dostupnim kanalima i razrađenim tehnikama pojedinih kriminalnih krugova. Dakle, pojam pranja novca proces je u kojem milje svoje nezakonite profite pokušava prikazati kao proizašle iz zakonitih djelatnosti, odnosno prikriti njihovo protuzakonito podrijetlo. Osobe i kriminalne organizacije posebno su orijentirane na zemlje slobodnog bankarstva gdje se ne provjerava identitet stranaka, sa sustavima koji dopuštaju anonimne račune i gdje postoji snažno izražena bankovna i poslovna tajna.

Kriminalno poduzetništvo nastoji uložiti u postojeće tvrtke i poslove, uglavnom pritiscima ili korupcijom vlasnika ili odgovornih osoba i na taj način ulaziti malo - pomalo u vlasničku strukturu određene tvrtke. Poslije, kad se postaju poznati poslovni čovjek, a prljavi novac opere (izgubi), otvaraju se legalne vlastite tvrtke koje posluju prema svim pozitivnim propisima ili se preuzima potpuno vlasništvo u toj tvrtki. Sve dok se novac potpuno ne opere ili se još uvijek mogu otkriti kriminalne radnje, potezi se vuku iz sjene.

Poslovanje se nastoji proširiti u svim područjima gospodarskog i financijskog sustava i pritom uspostaviti monopol poslovanja, u određenom području ili grani, odnosno kriminalnog djelovanja, što donosi još veći profit. Gospodarski i financijski način poslovanja istovjetan je normalnom građanskom poslovanju, ali potpomognut metodama organiziranog kriminaliteta, prije svega potkupljivanjem, nasiljem i zastrašivanjem. Vrlo je teško otkriti u kojim poslovnim subjektima ima ilegalnog novca, a koji posluju posve legalno.

2.5. Društvena moć

Organiziranog kriminaliteta ne bi bilo da nije duboko infiltriran i povezan s politikom, medijima, sudstvom i državnom upravom. U začetku, organizirani kriminal duboko je u podzemlju, uz intenzivnu tendenciju prelaska u nadzemlje, što podrazumijeva imati svoje povjerljive ljude u strukturama državne vlasti, kao što su policija, sudstvo, odvjetništvo, politika, te u medijima, humanitarnim organizacijama i sl. To mu je potrebno kako bi mogao skretati pozornost javnosti, relativizirati pojedine kriminalne aktivnosti, opstruirati rad pojedinih tijela, predlagati i prihvaćati pojedine propise koji poslije omogućuju lakše funkcioniranje kriminalnih udruženja.

⁷ Maros, I., Uloga i ovlasti Ureda za sprječavanje pranja novca i detekciju pojavnog oblika i prikrivanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i suradnja s drugim tijelima državne vlasti kod pokretanja kaznenog progona., Policija i sigurnost 2-4/99.

Onog trenutka kada organizirani kriminal stekne društvenu moć u pojedinoj državi, ta država nema organizirani kriminal, već organizirani kriminal ima svoju državu. Nositelji organiziranog kriminala nastoje stalno i svuda imati dobre „veze“, što obično kroz svoje dvije osnovne metode i postižu, a to su korupcija ili sila, koje idu ruku pod ruku. Organizirani kriminal sastoji se od koalicije političara, provoditelja zakona, poslovnih ljudi, sindikalnih vođa i tek na kraju od klasičnih gangstera jer su svi udruženi u sustavnom kriminalnom ponašanju koje je za njih najprofitabilniji posao.⁸

Nakon stjecanja određene financijske moći i infiltriranja u pojedine više društvene slojeve, nositelji organiziranog kriminala počinju se javno eksponirati. To se radi uz pomoć svojih ljudi u medijima, minoriziranjem i neutraliziranjem za njih stvorenih javnih štetnih učinaka nakon legalnih akcija tijela progona, poduzetih u svrhu njihova raskrinkavanja i kaznenog prijavljivanja. Počinju se prikazivati kao dobrotvori u raznim humanitarnim udrugama, sponzori sportskih natjecanja i klubova, mecene, pokrovitelji različitih priredbi u dobrotvorne svrhe, cijenjeni i uspješni poslovni ljudi, a kroz sve naravno skrivaju, odnosno peru i ilegalno stečeni novac.

Zločinačko udruženje čine teškim u otkrivanju upravo njegovi ljudi u svim sferama društva, što zapravo čini njihovu društvenu moć, koji opstruiraju tijela progona na svim razinama (jedan od načina opstrukcije svakako je pritisak na politiku i stalne promjene pravosudnih i policijskih kadrova, posebice onih koji su poduzeli ozbiljne korake prema suzbijanju organiziranog kriminaliteta) ili savjetuju nositelje organiziranog kriminala kako postupiti u određenim situacijama da bi se izbjegle sankcije.

Djelomično sustavno i profesionalno realizirana korupcija plodno je tlo na kojemu organizirani kriminalitet može rasti i napredovati. Stoga je potrebno spriječiti počinitelje djela organiziranog kriminaliteta da preko korumpiranih službenika stvore mostobrane u državi i društvu.⁹

3. ZAKLJUČAK

Kroz prikazano jasno je vidljivo kako napreduje organizirani kriminal. Kreće s udruživanjem i pribjegavanjem posebnim metodama u ostvarivanju svojih ciljeva. Nakon što stekne financijsku moć, ilegalno stečeni novac počinje ulagati u legalne poslove, gdje se gubi trag ilegalnom podrijetlu novca i ostvaruje dodatna dobit kroz „legalno“ poslovanje. Tako se nastoji steći ugled poslovnog čovjeka i ući u krugove društvene moći, uglavnom u politiku i izvršnu vlast. To je put organiziranog kriminaliteta iz podzemlja u nadzemlje.

Sve ove faze razvoja organiziranog kriminaliteta, hrvatsko društvo je prolazilo i još uvijek prolazi. Organizirani kriminalitet u RH je visoko razvijen i sigurno nije u povojima, odnosno u podzemlju nego visoko iznad zemlje. Neki dijelovi razvoja ove pojave su i krenuli daleko od podzemlja. Mišljenje je da trenutno na kriminalnoj sceni u RH i jesu u sukobu linije koje su se razvijale iz podzemlja i one koje su odmah krenule sa sofisticiranim kriminalitetom „bijelog ovratnika“. Još uvijek se ne vide ozbiljni pomaci u smjeru kontrole i suzbijanja organiziranog kriminaliteta u Republici Hrvatskoj, a ti pomaci i jesu tim teži što je prodor organiziranog kriminaliteta u državne institucije veći.

Literatura:

1. Bačić, F., Neki kaznenopravni aspekti problematike organiziranog kriminaliteta, HLJKPP, 1/99.
2. Cvrtila, Ž. Magistarski rad: „Fleksibilni ustrojstveni oblici kriminalističke policije za suzbijanje organiziranog kriminaliteta“. Zagreb, VPŠ, 2008.
3. Karakaš, A., Organizirana kriminaliteta - med pojavom in pojmom, Revija za kriminalistiko in kriminologijo, Ljubljana, 1/96.
4. Kovčo – Vukadin, I., Suzbijanje trgovanja ljudima, MUP, Zagreb, 2004.
5. Mahan, S., with Neil, K. O., Beyond the Mafia, Organized Crime in the America, London, 1998.
6. Maros, I., Uloga i ovlasti Ureda za sprječavanje pranja novca i detekciju javnog oblika i prikrivanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i suradnja s drugim tijelima državne vlasti kod pokretanja kaznenog progona., Policija i sigurnost 2-4/99.
7. Singer, M., Kovčo – Vukadin, I., Cajner – Mraović, I., Kriminologija., Globus, Zagreb, 2002.
8. Turek, F., Sustav globalne sigurnosti: Da ili ne ?!, Policija i sigurnost 3/98.
9. Zagaris., B., Report Submitted by the American National Section, ADIP, XVI International Congress of Penal Law, Washington, D. C., 1998.

OBJAVLJENO U NOVOM INFORMATORU 22.10.08., BROJ: 5700 STR. 5.

⁸ Mahan, S., with Neil, K. O., Beyond the Mafia, Organized Crime in the America, London, 1998.

⁹ Koch, K. F., Perting, P., Storzer, H. U., Sigurnosna mreža protiv „rak-rane organiziranog kriminaliteta“- Suzbijanje organiziranog kriminaliteta, Izbor 4/97.